

Соломону Павловичу ВАССЕРУ – 75

У серпні 2021 р., коли Україна святкує 30 років Незалежності і наближається 100-річний ювілей Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, виповнюється 75 років члену-кореспонденту НАН України, головному редактору журналу «Альгологія», професору Соломону Павловичу Вассеру. Це гарний привід згадати життєвий шлях та основні творчі досягнення в царині фікології засновника та незмінного лідера нашого наукового видання.

Соломон Павлович народився 26 серпня 1946 р. у родині корінних одеситів – Павла Соломоновича та Софії Яківни Вассер, що вже мали на той час шестирічну донечку Ару. Після війни батька-юриста направили працювати в Західну Україну, спочатку до Львова, де народився ювіляр, і далі в Закарпаття, до Тячева, де в 1948 р. народився молодший брат Яків, і, нарешті, до Берегова, яке стало для Соломона Павловича малою батьківщиною.

Тут він у 1964 р. закінчив середню школу і зустрів своє кохання – красуню Каті, із якою вони не розлучаються вже 52 роки: створили сім'ю, виховали сина та доньку, зараз радіють онукам. Велична природа Карпат дала поштовх до вибору життєвого шляху – бути біологом, тому для продовження освіти ювіляр обрав біологічний факультет Ужгородського університету. Спеціалізувався на кафедрі систематики і морфології рослин, якою керував відомий український ботанік професор В.І. Комендар. Невтомний дослідник і палкий захисник природи Карпат, Василь Іванович помітив талановитого юнака, що захоплювався макроміцетами, і, оскільки в Ужгороді не було спеціалістів-мікологів, звернувся до колег з київського Інституту ботаніки. У 1967 р. науковим керівником тоді ще студента С.П. Вассера стала М.Я. Зерова, відомий учений-агариколог. Через два роки, після успішного закінчення університету, молодий дослідник вступив до аспірантури Інституту ботаніки, навчання в якій було перервано на рік через призов на дійсну військову службу до лав військово-повітряних сил.

Після повернення з армії Соломон Павлович достроково, до закінчення терміну навчання в аспірантурі, захистив кандидатську дисертацію на тему «Agaricales s. l. степової зони України» (1973). Наступні 10 років ювіляр продовжував вивчати агарикові гриби, все більше розширюючи географію досліджень. Він готує монографію «Флора грибів України. Агарикові гриби» (1980), паралельно здійснюючи експедиційні виїзди до Сибіру,

Алтаю, Далекого Сходу, обробляє гербарні зразки з європейських та американських колекцій. Результатом обробки цих матеріалів стала докторська дисертація «Родина Agaricaceae Радянського Союзу (1982) та монографія «Агарикові гриби СРСР» (1985).

Впродовж 1970–1980-х років С.П. Вассер займався розробками в новітній на той час галузі – промислового культивуванні грибів. Його дослідження в напрямі промислового грибівництва були відзначені премією ім. М.Г. Холодного АН УРСР (1982). У середині 80-х років XIX ст. Соломон Павлович стає одним з провідних фахівців-агарикологів Радянського Союзу, веде велику дослідницьку роботу, активно друкується в міжнародних наукових фахових виданнях, готує низку монографій. І в цей період директор Інституту ботаніки академік К.М. Ситник пропонує С.П. Вассеру новий напрям діяльності – керівництво відділом альгології. Отже в 1985 р. була відкрита не тільки нова сторінка в його науковій біографії, але й в новітній історії Інституту ботаніки. Соломон Павлович задіяв свій унікальний організаторський талант для поступу в альгологічних дослідженнях, визначивши стратегічні напрями та безпосередньо керуючи їхньою реалізацією. Згадаємо найбільш вагомі здобутки.

У 1987 р. була організована та успішно проведена I Всесоюзна наукова конференція «Актуальні проблеми сучасної альгології», що об'єднала всіх альгологів СРСР, паспортизована та осучаснена колекція штамів водоростей (IBASU-A), завдяки чому її включили до *World Catalogue of Algae*, систематизована та каталогізована альготека відділу, яка увійшла до Національного гербарію України (KW). Було підготовлено унікальне довідкове видання «Водоросли» (1989), із узагальненою найсучаснішою на той момент інформацією за всіма напрямками вивчення водоростей.

Ця книга під редакцією Соломона Павловича і донині залишається одним із найцитованих джерел по водоростях кириличного сектору Інтернету. Під керівництвом С.П. Вассера був розроблений проєкт багатотомного фундаментального видання «Флора водоростей континентальних водойм України», випуски якого продовжують виходити друком.

І найважливішим та найграндіознішим проєктом ювіляра став багатопрофільний науковий журнал «Альгологія», заснований відділенням загальної біології Президії НАН України та Інститутом ботаніки ім. М.Г. Холодного в 1991 р. Вибрані статті журналу з 1994 р. перекладаються англійською мовою та публікуються в США видавництвом Begell House (з 1999 р. як «International Journal on Algae»; Editor-in-Chief Solomon P. Wasser). Нині журналу «Альгологія» виповнилося 30 років, і завдяки талановитому професійному керівництву його головного редактора С.П. Вассера він зайняв своє поважне місце серед міжнародних видань, присвячених альгологічній тематиці.

За 30 років роботи в альгології Соломон Павлович поставив багато цікавих та важливих питань, які з часом були успішно вирішені за його активної участі. Отримавши запрошення працювати в Інституті еволюції Хайфського університету (Ізраїль), С.П. Вассер відразу започаткував амбітний проєкт з вивчення різноманіття водоростей та грибів Ізраїлю, до виконання якого він залучив спеціалістів з різних країн: України, Німеччини, США, Мексики, Бразилії, Грузії, Індії та ін. Результатом цієї співпраці стала серія монографій “Biodiversity of Cyanoprokaryotes, Algae and Fungi of Israel”, перша з яких була присвячена водоростям («Cyanoprokaryotes and Algae of Israel», 2000).

Перебування за кордоном не послабило зв'язку С.П. Вассера з Інститутом ботаніки та його намагань вивести українську альгологію на міжнародний рівень. Результатом цього стало багатотомне видання “Algae of Ukraine. Diversity, Nomenclature, Taxonomy, Ecology and Geography” (Gantner Verlag, 2006–2014). Також не можна не згадати й плідну участь Соломона Павловича у підготовці та редагуванні монографій, що видавав відділ всі ці роки: автори надзвичайно вдячні за його редакторський талант та уважну й прискіпливу роботу над рукописами. А його поради молодим дослідникам, завдяки яким вони змогли стати частиною світової наукової спільноти! Все це безцінні дари, які ми отримали від нашого дорогого ювіляра. І ми щасливі, що свій 75-літній ювілей Соломон Павлович зустрічає в роботі, серед учнів та колег, сповнений новими творчими планами. Нехай так буде й надалі!

Редколегія журналу «Альгологія»